

РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Written by ДАВИДОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка 3 курсу юридичного факультету ДДУВС; АКСЮТІНА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, к.ю.н., доцент ДДУВС (м. Дніпро)
Friday, 13 May 2022 21:59

«Закон, завоювання, неперевершена міць технологій – це наріжні камені Римської Імперії. Стадіони, палаци та акведуки об'єднали три континенти та дали сили для самої розвиненої цивілізації у світі» [1]. Щоб зрозуміти «цивільне право, то треба знати його батьківщину, де воно отримало визнання та досягло апогею свого існування. Цивільне право зародилося в Римській Імперії, взяло свій початок від «приватного права» і пройшло декілька стадій перед своїм переходом до інших країн та епох. Всього стадій було три, а саме: передкласична (стадія характеризується зародженням раннього права, також використання «цивільного права» лише на римських громадян); класична (друга стадія характеризується появою едиктом Каракалли та змішуванням «цивільного права» з «правом народів»); посткласична (третья стадія, що характеризується появою перших неофіційних кодексів) [2].

Метою даного дослідження є визначення та характеристика цивільного законодавства України, дослідження умов виникнення цивільного права. Питання розвитку цивільного права досліджували, зокрема, О.В. Гетманцев, Х.М. Думич, І.О. Ізарова, Р.А. Калюжний, С.Г. Ковалева, Д.В. Слинько, Г.П. Тимченко та ін.

Цивільно-правові норми в Україні на початку існування держави відрізнялися від інших країн. Цивільно-правові норми в Україні того часу знаходимо у зовнішньополітичних документах (наприклад, договорах з греками) та внутрішніх документах.

Політико-економічні, як князівські устави, в документах церковного походження, як канонічні статuti, «Номоканон», «Еклога», «Прохірон», а головне – у зводі більшості звичаєвих норм, іменованих «Руською правдою».

Насамперед, потрібно розглянути «Договір – купівлі продажу», а саме: «Об'єктом купівлі-продажу могли бути рухомі речі й нерухомості. Владимирського-Буданова вважає, що договір продажу укладався, як і нині, внаслідок словесної згоди. Здійснювався він фізичною передачею речі і символічно. Лишається відкритим питання, чи право власності на землю переходило до покупця в повному об'ємі і назавжди, чи продавець зберігав за собою право викупу» [3].

Договір позики – «об'єктом договору позики за «Руською Правдою» були не тільки гроші, але й збіжжя, худоба, мед, віск, хутра тощо. Фігурує позика без процентів і з процентами» [3].

Початком формування української цивільно-правової традиції можна вважати творіння XVI ст. Статут Великого князівства Литовського, що окреслює правовий поділ галузі, хоча й дуже схематично, але все ж дуже очевидний, що починає становити відповідні цивільно-правові органи та публічно-правові інститути. Найголовнішим статутом являвся «Старий», який був прийнятий у 1529 році і він являвся головним кодексом Литовської держави, також потрібно помітити, що Україна входила до складу князівства Литовського. У 1556 році був прийнятий «Волинський Статут», згідно якого коригувалися права шляхти та знаті, шлюбно-сімейні відносини, продаж маєтку та спори стосовно землі.

У 1588 році був прийнятий статус «Новий», було проголошено більш детальні власності на землю, була проголошена усна форма договорів [4].

У 1721 році Україна входила до складу Російської Імперії і саме в цей рік Петро I коронувався і після того, як він прийшов до влади почалися перетворення у багатьох сферах життя.

Як зазначає М.П. Василенко «Під час Гетьманщини при Петрові I, в Україні розпочинається все більше зростання впливу і ролі російського права». З метою

РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Written by ДАВИДОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка 3 курсу юридичного факультету ДДУВС; АКСЮТІНА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, к.ю.н., доцент ДДУВС (м. Дніпро)
Friday, 13 May 2022 21:59

Імплементация російського законодавства до правової системи України було видано в 1734 році «Процесс краткій приказный, чрез которій можетъ отчасти, кто похощеть, поразумети и познати порядки приказные зъ маленького и болшіе, вданій при резиденцыи гетманской, 1734 года» [5]. Певною мірою зазначений документ призначався саме для регулювання цивільних правовідносин, оскільки низка його положень стосувались таких питань, як розгляд судових справ з приводу боргових, земельних спорів, майнових відносин подружжя тощо [5].

Ще одним документом, створеним у цей період, були «Права, за якими судиться малоросійський народ» (1743 року). Як зауважив К. А. Віслобоков, всі розділи цієї правової пам'ятки є різноманітними як за змістом, так і за системою викладу, розміром, концентрацією нормативного матеріалу, при цьому окремо взятий розділ може включати досить умовно поєднані норми кримінального та цивільного права, а також норми процесуального характеру, які іноді складно піддаються будь-якій класифікації як такі [6].

Окрім цього, подальший розвиток цивільне право на українських землях отримало у цілій низці збірників. Зокрема серед них, в першу чергу, слід виділити «Економику краткую, какъ по оной себе можетъ остеречь понемногу человекъ оседлій, живя господаремъ, пунктами изображена, которіи пункты согласныи правамъ малоросійскимъ, а якимъ именно правамъ, въ якихъ правнихъ книгахъ написаннимъ, в томъ подъ всякимъ пунктомъ то права цетуются; а в начале первій пунктъ согласуетъ указомъ ея імператорскаго величества» [7]. Цей документ, складений приватною особою приблизно в 30-40-х роках XVIII століття, не мав офіційного статусу, але в ньому містились правові норми, які діяли на українських землях та виконувались усіма власниками. Так, ним визначався порядок реалізації права власності на землю, регулювався порядок здійснення боргових зобов'язань, встановлювався правовий режим приданого, гарантувалися виконання договорів, чинність заповіту тощо [8].

Отже, протягом багатьох років, століть в світі пройшов складний, іноді суперечливий, процес кодифікації цивільного законодавства, який має безпосереднє значення.

Чисельними кодифікаційними комісіями була підготовлена ціла низка нормативно-правових актів, серед яких на особливу увагу заслуговують Права, за якими судиться малоросійський народ (1743 рік). Історичне значення цього документа полягає не лише у тому, що з їх прийняттям вітчизняне право набуло більш узгодженого та модернізованого вигляду, але й у тому, що саме вони стали наглядною ілюстрацією остаточної інтеграції українського законодавства. Саме це, в свою чергу, зумовлює подальший інтерес до теми нашого наукового дослідження, в тому числі, у розрізі комплексного аналізу процесу розвитку вітчизняної правової системи.

Список використаних джерел:

1. Задорожний Ю.А. Роль римського права у процесі становлення та розвитку університетів у країнах Західної Європи. Право України. 2017. №3. С.153–160.
2. Кармаліта М.В. Теоретичні аспекти правової доктрини в історії римського права. Держава і право: Зб.наук.праць. Випуск 47. С.101–107.
3. Беляев М. О началах наследования по древнему украинскому праву. 1859 г.
4. Новицкий И.П. Очерк истории крестьянского сословия Юго-Западной России в Киев: Унив. тип. (И. И. Завадского), 1876 р.
5. Падох Я.М. Суди й судовий процес старої України. Нарис історії: Записки Наукового

РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Written by ДАВИДОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка 3 курсу юридичного факультету ДДУВС; АКСЮТІНА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, к.ю.н., доцент ДДУВС (м. Дніпро)
Friday, 13 May 2022 21:59

Товариства ім. Шевченка. Т. 209: Історично-Філософична Секція: Правнича комісія.

Нью-Йорк. Париж-Сидней-Торонто-Львів, 1990. Ч. 5. С. 9

6. Слинько Д. Загальнотеоретична характеристика процесуальної підстави юридичної відповідальності. Л. Каленіченко, Д.Слинько. «Jurnalul juridic national: teoriiie si practica» О.О.О. : «National law jurnal: teory and practice» L.L.C. Nr. 2 (36). Том 2. Republica Moldova, 2019. С. 9-12.

7. Думич Х.М. Австрійський цивільний процесуальний кодекс 1895 року: причини укладення, структура і зміст. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 32(1). С. 17–19.

8. Думич Х.М. Структура, основні положення та оцінка Австрійського цивільного процесуального кодексу 1895 року. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 61. С. 125.